

Reflexe na Přednášku „Antropologie náboženství“

Přednáška se zabývala vývojem pojmu náboženství. Prvním tématem byla snaha o definici náboženství evolucionisty. Jejich přístup měl mnoho chyb, například byl hodně spekulativní, ale položil základy pro další definice. Jmenovaný z nich byl James George Frazer, ten popsal stadia náboženství od magie přes náboženství až po vědu. Dalším tématem byla práce Émilea Durkheima. Jeho hlavní myšlenkou bylo, že bůh je společnost, tedy že společnost by neexistovala bez náboženství a náboženství by neexistovalo bez společnosti. Jako poslední byl na přednášce zmíněn Clifford Gertz. Ten vytvořil jednotnou definici náboženství, podle několika částí. Na rozdíl od Durkheima nebere náboženství jako klíčovou část společnosti.

Mé představě o náboženství se nejvíce přibližuje Clifford Gertz, a to ze dvou důvodů. Prvním je samotná definice náboženství. Gertzovu definici dělá (podle mého názoru) tou nejlepší jeho konstruktivní přístup k určování toho, co je vlastně náboženství. Můžeme tak podle několika přesně definovaných částí určit, zda je zkoumaná ideologie, přesvědčení nebo víra v něco skutečně náboženství. Jeho definice tak dobře uspokojuje mou potřebu být schopen věci a pojmy přesně zařadit a pojmenovat. Druhým důvodem, proč mi je přístup blízký, je, že na rozdíl od jeho předchůdců, nebere náboženství jako základ nebo nedílnou část společnosti. To mi je jako ateistovi dost blízké.

Na druhou stranu jako nedílnou část každé společnosti, a hlavně každého člověka беру právě víru. Tu chápu jako nějaký soubor pravd, zákonů a pravidel, kterými se člověk nebo společnost řídí, a vysvětluje svět. Je to pro mě tedy nadmnožina náboženství. Pro silně ateistickou společnost v našem státě to můžou být například fyzikální zákony a morální zásady. Tímto přístupem částečně souhlasím s Durkheimem, akorát neoznačuji jako základ společnosti náboženství, ale obecněji nějakou víru. S vývojem společnosti se právě víra vyvíjí, a v nějakých fázích může odpovídat užší definici náboženství.

Moje rozdělení částečně vidím i v přístupu Frazera, ten například označuje vědu jako vývoj náboženství. S rostoucím poznáním přestalo stačit náboženství na vysvětlování světa a začala ho nahrazovat věda. Opět bych to ale místo vývoje náboženství označil jako vývoj víry.

Na přednášce mě nejvíce zaujalo to, že všechny popsané definice částečně odpovídají tomu, jak vnímám náboženství a víru. To jsou podle mě hodně provázané, ale zároveň odlišné pojmy. Čekal jsem, že přednáška se bude více a zmíněnému vztahu více věnovat.

O náboženství se nezajímám odborně a ani nejsem věřící, takže mi přednáška nijak radikálně nezměnila pohled na život. Zato mi ukázala odlišnou perspektivu na dané téma, a přiměla mě se zamyslet, jestli je můj pohled správný. Také jsem veliký fanoušek rozsáhlých fantasy světů, například série Malazská kniha Padlých od Stevena Eriksona, který se před psaním knih věnoval antropologii a archeologii a velkým tématem v jeho

knihách jsou právě různé verze náboženství a problém zániku nebo krize víry. Přednáška mi tak dá náhled do konstruktů, ze kterých mohl on sám při psaní vycházet a můžu tak lépe jeho myšlenky pochopit.

David Krch